

A close-up photograph of a woman's lower legs and feet as she walks on a sandy beach. She is wearing a white, flowing dress and brown, lace-up sandals. The sand is light-colored and shows some footprints. The background is slightly blurred, suggesting an outdoor setting.

Als een 'ja maar'
je in de weg staat
om Jezus te volgen

Preek

Noorderlicht
ROTTERDAM
dienst

Dienst zondag 1 september 2024
ds. Niels de Jong

Preek

Dienst zondag 1 september 2024, voorganger: ds. Niels de Jong

Serie: de weg van Jezus, deel 3

Als een 'ja maar' je in de weg staat om Jezus te volgen

We zijn bezig met een serie over 'de weg van Jezus'. Voor de derde keer nu denken we na over dingen die je kunnen hinderen om op de weg van Jezus te komen of verder te komen. Dat ging onder andere over ongezonde ambities of verkeerde denkbeelden – dingen dus die niet kloppen. Vandaag kijken we naar dingen die op zichzelf genomen niet verkeerd zijn, maar die je toch in de weg kunnen staan om in het spoor van Jezus te gaan, of te blijven gaan. Dingen waardoor je dat volgen van Jezus gaat uitstellen. Van die 'ja, maars'.

We lezen ervan in Lucas 9, 57 – 62.

Een jaar of 20 a 25 jaar geleden werd weleens het woord 'soggen' gebruikt (s-o-g-g-e-n). Ik wist niet helemaal zeker of dat ook echt een woord was, maar toen ik het opzocht, bleek dat het woord zelfs een wikipedia-pagina heeft. Het is dus wel een echt woord. Even peilen: wie kent dat woord? Het staat voor 'studie-ontwijkendgedrag'. Het is denk ik toch een beetje een woord dat op zijn retour is, want in 2013 werd dit woord door 19% werd herkend door Nederlanders; in België is het nog beroerder gesteld met dit woord, maar 10% van de Vlamingen kende dit woord. Soggen is dus dat je je met andere zaken bezighoudt dan studie. Je doet dus wel iets, het is ergens zelfs wel nuttig en goed, het is geen luiwammesen o.i.d., maar uiteindelijk is het wel ontwijken wat je echt te doen staat, namelijk je studie.

Ik moest aan dit woord denken bij twee van die voorbeelden uit Lucas 9, waar mensen het volgen van Jezus ook wat lijken te ontwijken, uit te stellen. Jezus volgen is wel iets wat ze willen, wat ze vinden dat ze zouden moeten doen en die ze ook echt wel van plan zijn te gaan, maar... nu zijn er andere zaken. Die hen afleiden, die ze ook nog willen, misschien gewoon ook makkelijker zijn. En daarom stellen ze het Jezus' volgen uit. Deze drie mensen uit Lucas 9 komen voor lezers van de levensbeschrijving van Lucas wat uit de lucht vallen. Er valt niet eerder van hen te lezen, ze worden ook verder niet geïntroduceerd, opeens zijn ze er gewoon. Ze worden aangesproken door Jezus of ze stappen zelf naar voren. Dit gebeurt vaker in de levensbeschrijvingen van Jezus. Want als je de levensbeschrijvingen van Jezus leest, dan lijkt het vaak een komen en gaan is van mensen rondom Jezus. Sommige mensen melden zich als vanzelf, anderen worden door Jezus opgezocht. Allerlei mensen cirkelen om Jezus' heen. Sommigen lijken er maar even te zijn, anderen trekken met hem mee, sommigen ook langdurig. Bij al die beweging rondom Jezus, zou je grofweg twee groepen kunnen onderscheiden, twee groepen die vaak vermeld worden. Het zijn 'de leerlingen' en 'de menigte'. En, zoals een theoloog (Noordmans) ooit heeft genoemd, in de kerk vind je die twee groepen samen, door elkaar heen, zodat het ook niet altijd precies uit te maken is wie daarbij hoort.

Dus enerzijds dus de leerlingen. In de levensbeschrijvingen van Jezus worden deze leerlingen vaak genoemd. Het zijn mensen die in de leer bij Jezus, die zich op een of andere manier verbonden aan Jezus. De twaalf leerlingen zijn het bekendst. Het zijn mensen die voortdurend bij Jezus zijn en geregeld nader onderwijs krijgen, waar Jezus ook wat meer van lijkt te verwachten, waar hij het meest in investeert. Maar de groep leerlingen is groter dan deze twaalf alleen, zo wordt even verderop in Lucas 10 een groep van 72 uitgezonden. En ergens anders zijn er weer anderen. Heel afgebakend lijkt deze groep leerlingen dus ook weer niet te zijn, de grenzen zijn wat vloeiend.

Anderzijds is er een nog veel minder afgebakende groep, ook een veel grotere groep, de menigte. Deze menigte is er veel onregelmatiger, zal vast ook steeds weer uit anderen bestaan hebben. Deze groep lijkt soms zomaar te zijn, maar haakt soms ook zomaar weer af. Ze blijven veel meer op afstand. Jezus geeft hen ook onderwijs, vaak genoeg. Ook over wat het betekent om leerling te zijn. Want daartoe nodigt hij ze wel uit. Om een stap te zetten en ook leerling te worden.

En dat onderwijs van Jezus richting zo'n brede groep mensen en de uitnodiging die erin zit, lijkt in Lucas 9 effect te hebben. Want daar komen we dus die drie mensen tegen die zichzelf aanmelden als leerling, of specifiek door Jezus gevraagd worden hem te volgen. Drie mensen. Omdat we geen namen van hen hebben, noem ik ze vandaag maar even nummer 1, 2 en 3. Eerst bespreken we ze alle drie en daarna werken we nummer 2 en 3 uit en passen ze op ons toe.

Nummer 1 is een enthousiasteling. 'Ik zal u volgen waar u ook heen maar heen gaat'. Dat klinkt natuurlijk prachtig; het lijkt er alleen op dat hij niet helemaal weet wat de sfeer is. Want vlak hiervoor, in vers 51, staat er: 'Toen de tijd naderde dat Jezus van de aarde zou worden weggenomen, ging hij vastberaden op weg naar Jeruzalem'. Jezus was op weg om te lijden en te sterven, om zijn leven op te offeren uit liefde, om het kwaad in zijn hemd te zetten. De reis heeft dus iets grimmigs, iets tragisch, iets verdrietigs. En dan daar die enthousiasteling met zijn 'overall waar u heengaat, zal ik u volgen'. Jezus gaat niet meer naar zoveel plekken, hij gaat alleen nog naar Jeruzalem. En dat zal niet een groot feest worden in Jeruzalem. En Jezus zegt de enthousiasteling dus eerlijk: weet wel wat je zegt, want ik heb geen plek om te rusten of om mijn hoofd neer te leggen. Oftewel, geen thuis, geen warm bad, geen comfort – niet voor mij en dus ook niet als je bij mij bent. Jezus wijst de man niet af, zet hem niet op zijn plek, hij is welkom, maar Jezus wil wel dat hij weet wat het betekent om Hem te volgen. Zoals Jezus daar altijd eerlijk over is en de zaken nooit mooier voorspiegelt dan ze zijn. Zo ook hier. Jezus zegt hier – tegen nummer 1, maar ook ergens tegen ons: mij volgen is niet altijd makkelijk, dan gaan niet alle deuren voor je open, ben je veel onderweg en lig je er soms gewoon buiten. We weten niet wat de man heeft gedaan na dit ontvullende antwoord van Jezus...

Dan nummer 2. Hem wordt door Jezus gezegd: 'volg mij'. Die oproep horen we wel vaker dat Jezus die doet richting mensen. 'Volg mij', oftewel 'Ga met mij mee, loop met mij mee, leer van mij'. Nog weer anders geformuleerd: 'laat mij de richting bepalen van je leven, van je manier van leven ook' Met de belofte daarin verborgen dat dit het beste voor hem zou zijn. Nummer 2 antwoord: 'Heer, sta me toe eerst terug te gaan om mijn vader te begraven'. Dat klinkt op het eerste gehoor een goede reden. Maar de man bedoelt dit niet letterlijk, alsof zijn vader recent is overleden. Begraven ging in die tijd ook snel, dezelfde dag al. Als je vader is overleden, ben je niet op dezelfde dag aanwezig bij een rondreizende rabbi. De man bedoelt het anders: 'Ik wil wachten tot mijn vader is overleden, om erbij te zijn als de erfenis verdeeld wordt, als ik weet waar ik aan toe ben, hoe ik verder kan.' Zo houdt hij de uitnodiging van Jezus van zich af.

Jezus reageert scherp, alsof hij nog een ultieme poging doet om de man op andere gedachten te brengen. 'Laat de doden de doden begraven, maar ga jij op weg om mensen te vertellen van Gods nieuwe wereld'. Oftewel, als ik het even vrij vertaal: wat je voorstelt is een doodlopende weg, doe dat nou niet en laat de mensen die kiezen voor zo'n doodsvaart leven. Zoiets, misschien zegt Jezus het alleen nog wat scherper. We lezen niet hoe nummer 2 gereageerd heeft, wat hij gedaan heeft.

Dan nummer 3. Dat is ook weer iemand die zich vrijwillig aanmeldt. Hij doet dat zo: 'Ik zal u volgen, maar sta me toe eerst afscheid te nemen van mijn huisgenoten'. Net als nummer twee wil hij wel, maar wil hij eerst ook iets anders geregeld hebben. Het lijkt erop dat hij aangesproken is door wat Jezus gezegd heeft en dat ook wil laten merken, maar er is nog 'een maar'. Alsof hij zegt: 'Jezus, ik zie u echt zitten, ik zou u ook echt willen volgen, maar ja, ik heb ook nog mijn familie en u snapt toch wel dat ik daar eerst de dingen met mijn familie wil regelen. Zoals de theoloog Bonhoeffer erover zegt: 'Hij wil navolgen, maar Hij wil zelf de voorwaarden voor die navolging voor zichzelf vaststellen'.

En zo werkt het niet. Als je in het spoor van Jezus wil gaan, dan begint dat niet met een onderhandeling over de voorwaarden. Jezus gaat voorop, wij als mensen volgen of niet volgen (en volgen dan iets of iemand anders). Jezus gaat een weg, en wij ook of niet. Want die voorwaarden van ons, die maken de weg van Jezus altijd kleiner, makkelijker, minder. Daar wordt het echt niet beter van. En, dat is de claim, Jezus weet wat het beste is. Pas als je daarop vertrouwt, ga je Hem volgen. Als zijn weg niet het beste is, dan kun je beter iemand anders zoeken of zelf maar wat doen.

Jezus reageert ook op deze nummer 3 scherp. Want Jezus weet wat er op het spel staat. De man staat op het punt de kans van zijn leven te laten gaan. En misschien wist Jezus ook wel dat zo'n afscheid alleen maar een smoes was. Een manier van uitstelgedrag. Of misschien wist Jezus wel dat als je zo'n relatief kleine voorwaarde stelt, dat er dan steeds weer andere voorwaarden komen. Of misschien wist Jezus dat de keus om hem te volgen door zo'n familiegesprek waarschijnlijk ter discussie wordt gesteld. Dat de familie gaat zeggen: 'zou je dat wel doen?' Wij zijn er ook nog toch? Zo slecht hebben we het toch niet met elkaar? Jij hebt hier ook je plek en we willen wel op je kunnen bouwen'. Druk van de familie – toen en nu nog steeds een sterke kracht, die je zomaar kan tegenhouden om bepaalde stappen te zetten. En dus zegt Jezus scherp: 'Niemand die gaat ploegen, blijft achterom kijken'. Niemand van ons ploegt waarschijnlijk weleens, maar we kunnen ons allemaal voorstellen dat als je aan het ploegen bent, dat als je dan alleen maar achterom kijkt, het natuurlijk verkeerd gaat. Even voor de goede orde: natuurlijk is het goed om weleens 'achterom te kijken', oftewel stil te staan bij waar je vandaan komt, wat er goed is gegaan en wat er mis is gegaan, waar je die dingen onder ogen komt. Juist omdat je verder wilt komen, moet je dingen uit het verleden kunnen aankijken. Maar daar gaat het hier niet om. Jezus waarschuwt hier tegen in het verleden te blijven, in wat was, in wat geweest is, in voortdurende spijt of juist permanente heimwee naar het verleden. Als je zo leeft, met zo'n focus op het verleden, draag je niet bij aan de toekomst van God en Gods nieuwe wereld. Oftewel, als je alleen maar naar je familie kijkt, wat zij ervan vinden, wat zij verwachten, dan kom je er niet. En zo ontmaskert Jezus het excuus van de man als een reden om te willen blijven hangen bij zijn familie en hun verwachtingen. Voor die keuze stelde Jezus nummer 3. We weten niet hoe hij gereageerd heeft...

Nummer 1 laten we even voor wat het is; nummer 2 en 3 werken we uit. En passen het op onszelf toe. Ze zijn allebei van het 'ja, maar'. En dat staat hen in de weg om de weg van Jezus werkelijk te gaan. En als we naar hen kijken, zien we dingen die ook ons kunnen hinderen om de weg van Jezus te gaan, of, als we die weg echt wel ingeslagen zijn, om echt verder te komen op die weg.

Eerst de eerste maar. Zekerheid. Je schapen op het droge. Dat dat prioriteit heeft. En dat Jezus' volgen, komt later. Die herkennen we wel toch? Dit idee: eerst wil je nog iets doen, hebben of bereiken en daarna kun je je dan echt gaan bezighouden met Jezus, de weg van Jezus, wat werkelijk goed is, etc. En wat je dan eerst wil doen, hebben of bereiken is dan niet iets slechts, iets fouts oid. Maar het is iets dat je prioriteit geeft, boven de dingen van Jezus, als een voorwaarde voordat je de dingen van Jezus gaat toepassen in je leven. Dus dat je bijvoorbeeld denkt: nu vergt mijn opleiding alle tijd en van bidden komt nu weinig tot niets, maar straks heb ik tijd voor de dingen van God. Of: nu slokt mijn carrière me op, maar dat moet ik doen om mee te kunnen doen en daarom kan ik nu even niet echt die woorden van Jezus in praktijk brengen, daar kom ik niet mee vooruit. Of je denkt: ik moet nu eerst volle bak blijven doorwerken en als ik een pensionado ben, dan kan ik me bedenken of God nog iets voor me te doen heeft. Of: als ik dat huis heb gevonden en ben gesetteld, dan heb ik weer tijd om me te verdiepen in de woorden van Jezus en de weg van Jezus. Nu staat dat op een lager pitje – helaas, maar het is niet anders. Of: eerst die promotie, eerst een partner, eerst gezinsuitbreiding, eerst het huis afbetalen, eerst de kinderen aan een opleiding, eerst... En daarna: Jezus echt als richtpunt, leider, leraar. En nu houden we het nog even bij belangstelling en kijken of er wat bij zit waar we iets mee kunnen. Kortom, het idee dat je eerst voor jezelf tijd, ruimte, rust en zekerheid moet creëren en als dat op orde is, dan kun je nog eens gaan nadenken hoe dat volgen van Jezus er precies uit ziet. Herkenbaar toch? Dat doen wij toch ook zomaar? En dat zien we toch allemaal mensen om ons heen doen?

Terwijl Jezus zegt: 'volg mij'. Voor de mensen uit Lucas 9 was dat bijzonder letterlijk en ging letterlijk achter Jezus aan lopen en in zijn omgeving zijn. Voor ons betekent het niet zo letterlijk dat je je huis, baan of gezin of spaarrekening of vrienden allemaal moet opgeven en ergens naar een ander werelddeel moet gaan (al zou dat voor een enkeling wel zo kunnen zijn overigens...). Maar voor de meesten betekent het dat je vanaf de plek waar je bent, in de situatie waar je nu zit, per direct keuzes maakt om met Jezus, als Jezus, voor Jezus te leven. Maar dat betekent wel 'Jezus eerst'. Dat je daar je zekerheid, rust, geluk, vreugde, betekenis zoekt. Dat je dus vanaf nu prioriteit geeft aan bidden, aan zijn woorden lezen en opvolgen, dat je zijn houding aanneemt of dat nu goed is voor jouw carrière of niet; dat je normen en waarden je eigen maakt of dat je vooruit helpt of niet; dat je eerst en vooral gaat liefhebben of dat goed is voor je eigen zaken of niet. En vast ook betekent dat dingen achterlaten, dingen die je van Jezus en zijn dingen afhouden. Om nog een keer Bonhoeffer te citeren: 'In de oude situatie blijven en toch navolgen sluiten elkaar uit'. Jezus gaan volgen, of Jezus meer gaan volgen, betekent ook dat niet dat je 'to do list' en 'to have list' langer wordt, maar dat er dingen afgaan, zodat er ruimte komt voor betere dingen. Maar nummer 2 wilde Jezus zo nog niet volgen. Eerst moesten er nog wat zaken geregeld worden. Voor Jezus is dat een doodlopende weg en daarom is hij zo scherp. Want als je wacht op die zekerheid die een erfenis, een inkomen, een opleiding, een huis, een gezin of wat dan ook jou moet geven - je dan blijft wachten. Je dan blijft uitstellen. Want er komt hoogstwaarschijnlijk nooit een moment dat je echt zeker kan zijn, want waarschijnlijk heb je steeds meer nodig om je zeker te voelen, ga je steeds langer door om de gewenste zekerheid te behalen, is er altijd nog wel iets waarvan je denkt – dat is ook wel fijn om maar vast te hebben. In de visie van Jezus is dat namelijk niet echt leven. Zekerheid zoeken in dat soort dingen, is eigenlijk onzeker zijn, bang. En dus ben je zo druk met je eigen zaken en mis je je bestemming. Dat is geen echt leven. En erachteraan zegt Jezus: 'Ga jij op weg'. Alsof Jezus zegt – mij volgen, betekent gewoon op weg gaan. Leven. Met mij meedoen, met de dingen die passen bij God en Gods nieuwe wereld. Dan kom je ergens, dan kom je tot je bestemming.

Nummer 3 is ook iemand van 'ja, maar'. En die 'maar' zat m in familie. Hij heeft dus iets geproefd van het grootse waartoe Jezus hem uitnodigen, iets van het mooie om je leven ergens aan te wijden, om te gaan voor de dingen van God. Hij voelde dat hij bij Jezus moest zijn. En hij wilde dat ook. Maar... zijn familie... Hij wil wel hun goedkeuring en instemming. En die begrijpen we ook wel, toch? Maar Jezus kan het niet accepteren. Want hij ziet het gevaar ervan in. Hij weet dat het goede van familie je zomaar kan afhouden van het beste.

Want familie is een kracht die je ook zomaar van God en Gods toekomst kan afhouden. Daarvoor hoeft het geen ongelovige of disfunctionele familie voor te zijn overigens. Die kunnen je soms prima steunen in je weg in het spoor van Jezus. Terwijl een fatsoenlijke christelijke familie je soms juist daarvan af kan houden. Want die kunnen hun kracht inzetten om je 'eerst en vooral loyaal te laten zijn aan de familie'. Of die kunnen heel sterke verwachtingen bij je neerleggen om toch vooral 'goed terecht te komen' – en per familie kan dat verschillen wat dat precies betekent. Jezus kon het weten hoe je familie je ook in de weg kan staan – zijn eigen familie, waaronder de bijzonder gelovige Maria, probeerde hem ooit ook naar huis te dwingen, terwijl hij juist met de dingen van God bezig was. Dus als je je oren laat hangen naar je familie, als hun instemming/goedkeuring het hoogste voor je is, of als de lieve vrede je het hoogste is, als iedereen OK moet zijn met je keuzes - dan kan het wel eens zo zijn dat het goede van je familie je afhoudt van het beste, namelijk Gods nieuwe wereld. Jezus is hier ook scherp op – dat blijkt wel uit zijn reactie op nummer 3. Even om misverstanden te voorkomen. Dit betekent niet dat je familie je niets meer kan schelen, dat je daar onverschillig over wordt. Ik denk zelfs dat je van de weg van Jezus een betere zoon of dochter van, een betere vader of moeder van, een betere oom of tante, een betere broer of zus wordt. Maar – en dat is het punt – bij het volgen van Jezus bepaalt je familie niet welke richting je gaat, maar Jezus. Als het erop aan komt, volg je de richting van Jezus, ligt daar je eerste loyaliteit, dat is het hoogste, het mooiste, het beste. Daar ligt je bestemming. En zo bepalen nummer 2 en 3 ons bij onszelf. Juist omdat we niet weten hoe zij reageren, is de vraag hoe wij reageren. Wij kunnen ook iets doen wat lijkt op dat 'soggen'. Alleen dan niet je studie ontwijken. Maar Jezus ontwijken. Jezus' woorden ontwijken. Of uitstellen om bepaalde keuzes te maken, keuzes die passen bij de weg van Jezus. Dat kan zomaar gebeuren, we zagen het aan de voorbeelden uit Lucas 9. Jezus ontwijken – dat kan bijvoorbeeld als je iemand bent die zich altijd wel comfortabel voelde in de menigte. Op afstand, geïnteresseerd in Jezus, het doet je ook echt wel wat, maar je blijft op afstand. Misschien heb je daar ook zo je redenen voor. Jouw 'ja-maar'. Misschien heb je een eigen versie van 'Ik wil wel, maar eerst wil ik nog...'.

Vandaag kwam Jezus voorbij. En hij vraagt je in zijn voetspoor te gaan leven. Vanaf de plek waar je bent. En ja, dat kost dingen achterlaten. En ja, dat betekent dat prioriteiten veranderen. En nee, dat is niet makkelijk. Maar zo kom je wel echt ergens. Zo kom je goed uit.

Jezus ontwijken – dat kan ook als je jezelf rekent tot de volgelingen van Jezus Christus. Maar merk je ook dat door de drukte van het leven, de verwachtingen van je omgeving, door alles wat je aandacht vraagt, allerlei dingen die ook nuttig en belangrijk lijken, dat de blik op Jezus wat vertroebeld is. En je denkt ook vaak genoeg 'ja, maar' als je zijn woorden leest, dan weet je dat altijd wel vrij snel te nuanceren en te neutraliseren. En er worden weinig keuzes meer gemaakt. Ook dan kwam vandaag Jezus voorbij en nodig je uit om verder te gaan. De focus op Hem te hebben, zodat je werkelijk ergens uitkomt. En die weg van Jezus, die ga je stap voor stap. De een na de ander. En als je stil gevallen bent, ga je toch weer een stap zetten. Een kleine stap misschien. Maar steeds weer zo'n stapje. In het vertrouwen dat de weg van Jezus goed in zichzelf is. En ergens toe leidt. Dat je ergens uitkomt. Beter dan gedacht.

Amen.

